

အပတ်ကြီး **ခြူးပေါ်ခြူး** နှင့်
သမိုင်းသုတေသနအဖြင့်
တင်နိုင်တိုး

တက္ကသိုလ်များ သမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာန
 ညွှန်ကြားရေးမှူး၏ အမှာ စာ

တင်နိုင်တိုးက သူရေးသားပြုစုသော အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့် သမိုင်း

သုတေသနအမြင် စာအုပ်အတွက် အမှာ စာရေးသားချီးမြှင့်ပေးပါရန်
မေတ္တာရပ်ခံလာသည်။ ။ စာအုပ်အမည်က ထူးခြားသကဲ့သို့ စာမူကို ဖတ်
ရှုကြည့်သောအခါ၌ လည်း အမှန်ပင် သမိုင်းသုတေသနအမြင်ဖြင့် ချဉ်း
ကပ်ရေးသားထားသော စာအုပ်ဖြစ်ကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ ။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဦးအောင်က လျှောက်
ထုံးစာအုပ်များ ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးသည်။ ။ ထို့နောက် ပိဋကတ်ဆရာမြိုင်၊
ဦးကျော်ထွန်း၊ စာတော်ပြန်ဆရာသိန်းတို့ က လျှောက်ထုံးစာအုပ်များ
ဆက်လက်ထုတ်ဝေကြသည်။ ။ မြန်မာလူမျိုးတို့ သည် ဦးပေါ်ဦးအကြော
င်း သက်ကြီးစကား သက်ငယ်ကြားဖြင့် ကြားဖူးနားဝရှိကြသည်။ ။ မျက်
မှောက်ခေတ်တွင် လည်း ယင်းစာအုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို ကိုး
ကားပြောဆိုနေကြဆဲ ဖြစ်၏။ အမှန်တကယ်အားဖြင့် ဦးပေါ်ဦးသည်
လျှောက်ထုံးစာအုပ်များ တွင် ပါသကဲ့သို့ ပျော်တော်ဆက်တစ်ဦး မဟုတ်
ပါ။ ။ ထို့အတူ ဦးအောင် ဖော်ပြရေးသားထားသကဲ့သို့ ဝန်ကြီးတစ်ဦးလ
ည်း မဟုတ်ပေ။ ။ ဦးပေါ်ဦးသည် မြန်မာဘုရင်လက်ထက် နန်းတွင်းအဖွဲ့
အစည်းတွင် မြေတိုင်အတွင်းဝန်တစ်ဦးမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ။

တင်နိုင်တိုးက အစဉ်အဆက် မှတ်သားလာခဲ့သည့် ဦးပေါ်ဦးနှင့် စပ်
လျဉ်းသည့် အကြောင်းအရာများကို သမိုင်းသုတေသနအမြင်ဖြင့် ချေဖျ
က်ထားသည်။ ။ အချို့အချက်အလက်များကို သမိုင်းအထောက်အထား ခို
င်ခိုင်လုံလုံဖြင့် ပယ်ဖျက်ထားသည်။ ။ ဤစာအုပ်သည် ရှေးရိုးစဉ်လာအ
ယူအဆများကို အမြင်သစ်ဖြင့် ရေးသားပြုစုထားသော စာအုပ်ဖြစ်သည့်
အလျောက် ဖတ်ရှုသင့်သော စာအုပ်ကောင်းတစ်အုပ်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ။

လက်မှတ်

ကျော်ငြိမ်း

(ညွှန်ကြားရေးမှူး)

စာရေးသူ၏ အမှာ

စာရေးသူတို့ အလယ်တန်းကျောင်းသားဘဝက မြန်မာစကားပြေ လက်ရွေးစင်တွင် ‘ လူထဲက လူ ’ ဟူသော ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် သင်ယူခဲ့ ရဖူးပါသည် ။ ယင်းဆောင်းပါးမှာ ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးစာအုပ်ထဲမှ ကောက်နုတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည် ။ မှတ်မိသရွေ့ဆိုလျှင် ဘိုးတော်ဘု ရားက တစ်နေ့ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းဘေးရှိ ရွှေကြက်ယက်ဘုရားကို လာ ရောက်ဖူးမြော်ရင်း ဦးပေါ်ဦးအား မြစ်တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ကူးခတ်နိုင်သ လောဟု မေးမြန်း၏။ ဦးပေါ်ဦးက အကွာအဝေး သူနှစ်ဆရှိလျှင်ပင် ကူး ခတ်နိုင်ပါကြောင်း ဖြေကြားလျှောက်ထားသည် ။

ထိုအခါ ဘုရင်မင်းမြတ်က အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးကို
မြစ်တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ကူးခတ်ခိုင်းလိုက်ပြီး
ဒီဗရုစက္ခုမှန်ပြောင်းတော်ဖြင့် လှမ်းကြည့်နေလေသည် ။ ဦးပေါ်ဦးသ
ည် ဟိုဟိုသည် သည် ပြေးလိုက်၊ ခါးတောင်းကျိုက်လိုက်နှင့် သဲသောင်ပြ
င်တွင် ရစ်သီရစ်သီလုပ်နေသည် ကို တွေ့ရလျှင် ဘိုးတော်ဘုရားသည်
ဦးပေါ်ဦးအပေါ်သံသယရှိလာ၏။ သို့ဖြင့် ရှေ့တော်သွင်းစေပြီး
မေးမြန်းကြည့်သောအခါ ဦးပေါ်ဦးက မြစ်ဖြတ်ကူးရန် လှေရှာနေကြော
င်း ဆိုပါသည် ။ လှေရှိလျှင်တော့ လူတိုင်းကူးခတ်နိုင်ကြောင်း ဘိုးတော်
ဘုရားက ဆိုသောအခါ ဦးပေါ်ဦးက သူလည်း လူထဲက လူတစ်ယောက်
မို့ လှေနှင့် မှ ကူး၍ ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖြေကြားလေသည် ။

ဤပုံပြင်ဇာတ်လမ်းကလေးမှာ စာရေးသူ၏ ရင်တွင်း၌ နှစ်ပေါင်းများစွာ စွဲငြိကျန်ရစ်နေခဲ့သည်။ သို့သော် နောင် ကြီးပြင်းလာ၍ သမိုင်းဘာသာရပ်ကို စိတ်ဝင်တစားလေ့လာဖြစ်သောအခါ ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးများသည် ယုတ္တိယုတ္တာကင်းသည် ကများကြောင်း တွေ့ရှိလာရ၏။ ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးများကို ရသစာပေရှုထောင့် (Literary point of View) မှ ကြည့်လျှင်မူ ပြဿနာရှိလာ၏။

ဦးပေါ်ဦးသည် ပြင်ပလောကတွင် အမှန်တကယ်ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း အမှန်တကယ်ရှိခဲ့ဖူးသည့် ဦးပေါ်ဦးမှာ လျှောက်ထုံးထဲကကဲ့သို့ ပျော်တော်ဆက်တစ်ယောက်မဟုတ်ပါ။ လျှောက်ထုံးထဲကကဲ့သို့ ဝန်ကြီးတစ်ပါးလည်း မဟုတ်ပါ။ ပြက်တီးပြက်ချော်နေတတ်သူလည်း မဟုတ်ပါပေ။ အားလုံးက စာရေးဆရာ၏ ဖန်တီးချက်များသာ။ သို့သော် စာအုပ်စာတမ်းအချို့တွင် ယင်းလျှောက်ထုံးများထဲမှ သမိုင်းအချက်အလက်များအား အကိုးအကားပြုနေကြသည်ကို တွေ့နေရပါသည်။ ဤစာရေးသူအနေဖြင့် နောင်တစ်ချိန်တွင် လျှောက်ထုံးထဲမှ ဦးပေါ်ဦးကို စာဖတ်သူအများက အစစ်အမှန်ဟု ယုံကြည်သွားကြမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်မိပါသည်။

သို့ကြောင့်လည်း အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဘဝသရုပ်မှန်နှင့် သူ၏ လျှောက်ထုံးများကို သမိုင်းသုတေသနအမြင်ဖြင့် ချဉ်းကပ်ကြည့်ရှုရန် ကြိုးစားဖြစ်ပါသည်။

တင်နိုင်တိုး

အခန်း (၁)

ဦးပေါ်ဦး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်းကို ရှာဖွေတွေ့ရှိရသရွေ့ စုစည်းတင်ပြလိုပါသည်။ ။

(၁) မွေးသက္ကရာဇ်

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ မွေးသက္ကရာဇ်ကို မောင်သုတ၏ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်တွင် ၁၁၂၁ ခု တပေါင်းလပြည့်ကျော် (၂)ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့ (၃ မတ် ၁၇၆၀) ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော် ဒေါက်တာရီရီပြုစုသော မြန်မာ - အင်္ဂလိပ်ပြက္ခဒိန် (အေဒီ ၁၇၀၀ - ၁၈၂၀) အရ ယင်းနေ့မှာ တနင်္ဂနွေနေ့မဟုတ်ဘဲ တနင်္လာနေ့ ဖြစ်နေပါသည်။ ။

ဒေါက်တာတိုးလှ၏ ‘ ရက်ချုပ်စစ်တမ်း ’ ဆောင်းပါးတွင် မူ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားဖော်ပြထားသည် ကို တွေ့ရှိရ၏။

‘ တံခွန်ပုတ္တိဉာဏ် ရှင်သန်လှသည် ဟု ကျော်ကြားခဲ့သော အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးကား သက္ကရာဇ် ၁၁၂၁ ခု၊ တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၂ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဖွားမြင်ခဲ့သည် ဟု ပညာရှင်တို့ က တညီတညွတ်တည်း ဆိုမိန့်ခဲ့ကြသည်။ ။

ထိုအဆိုအမိန့်ပါ ရက်ချုပ်ကို စစ်ဆေးကြည့်သောအခါ ၁၁၂၁ ခု၊ တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၂ ရက်သည် တနင်္ဂနွေနေ့ မဟုတ်ဘဲ တနင်္လာနေ့သာ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ။ ဤသို့ ဖြစ်ရသည် မှာ လဆန်းနှင့် လဆုတ် လွဲမှားမှတ်သားမိသောကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ။ သို့ဖြစ်ရာ အမတ်ကြီး၏ ရက်ချုပ်ကို ၁၁၂၁ ခု၊ တပေါင်းလဆန်း ၂ ရက် (၁၇ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၇၆၀) တနင်္ဂနွေဟု ပြင်ဆင်သတ်မှတ်မှ မှန်ကန်မည် ဖြစ်ပါသည် ’

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ။

စာဆိုတော် မောင်းထောင်ဦးကျော်လှသည် တစ်ကြိမ်တွင် အမတ်ဦးပေါ်ဦး၏ ဇာတိရပ်ရွာသို့ ရောက်ရှိခဲ့လေရာ သံချိုတစ်ပုဒ်ကို အမှတ်တရအဖြစ် ရေးဖွဲ့ခဲ့ပေသည်။ ။ ယင်းသံချိုကို ...

‘မွေးသက္ကရာဇ်ကယ်က၊ ဧဇက်ကယ်အံဇကာတဲ့ ၊ တစ်ထောင့်တစ်ရာနှစ်တစ်ခုရဲ့ ၊ ရတု နွေတန်ခူးတွင် မှ ၊ ကြက်ဦးတွန်ရောင်ဖြူလင်းခဲ့၊ တနင်္ဂနွေရက်တွင် မှ ၊ နေထွက်တွင် မြော်မြင်သွားသတဲ့ ၊ ထင်ရှားအောင် အထူးခေါ်သမုတ်တယ်၊ ဦးပေါ်ဦးသူနာမည် ’

ဟု အစပြုခဲ့ပေသည်။ ။ သံချို၏ အလိုအရ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ မွေးသက္ကရာဇ်ကို ၁၁၂၁ ခု နှောင်းတန်ခူးလ၏ တနင်္ဂနွေရက်တစ်ရက်ဟု ဆိုလိုဟန်ရှိပေသည်။ ။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ မွေးသက္ကရာဇ်နှင့် ပတ်သက်၍ အထောက်အထားများ ဆက်လက်ရှာဖွေကြည့်ရာတွင် ဆရာဒဂုန် ရေးသားပြုစုသော မြန်မာ့ရိုးရာ ကောဇာဂြိုဟ်စီးဂြိုဟ်နင်းဗေဒင်ပညာစာအုပ် (တတိယတွဲ) ဗဟု သုတအဖြစ်မှတ်သားထားရန် ဇာတာများကဏ္ဍတွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဇာတာကို တွေ့ရှိရ၏။ ။ ဇာတာတွင် မွေးသက္ကရာဇ် ၁၁၂၁ ခု

တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁ ရက် (၂ မတ် ၁၇၆၀) ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်
ကို တွေ့ရှိရသည် ။

လ		၁၄၀
၈		၅ ၆
၂		၉

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဇာတာ

ဇာတာအနေအထားအရ တပေါင်းလဆန်းမဟုတ်ဘဲ
လပြည့်ဝန်းကျင်ကို ရည်ညွှန်းနေပါသည် ။ ထို့ကြောင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်
ဦး၏ မွေးသက္ကရာဇ်အမှန်မှာ ၁၁၂၁ ခု တပေါင်းလပြည့်ကျော် (၁) ရ
က် (၂ မတ် ၁၇၆၀) တနင်္ဂနွေနေ့သာလျှင် ဖြစ်သင့်ပါသည် ။ ဇာတာကို
လေ့လာကြည့်လျှင် တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်သည် ကုမ်ရာသီ၌
ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး လင်မှာ ပြိဿရာသီသို့ ရောက်ရှိနေပေရာ ဇာတာရှင်
မှာ နေမွန်းတည့်ဝန်းကျင်၌ ဖွားမြင်ကြောင်း မှန်းဆနိုင်ပါသည် ။ မော
င်သုတ၏ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးကို နေမွ
န်းတည့်ချိန်၌ ဖွားမြင်ကြောင်း ဖော်ပြထားပုံနှင့် လည်း ကိုက်ညီမှုရှိပါသ
ည် ။

(၂) ဇာတိဒေသ

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဇာတိဒေသကို မှော်ဘီဆရာသိန်းကြီးက သူ၏ ပါးစပ်ရာဇဝင်စာအုပ် (စာမျက်နှာ ၂၇၆) တွင် ရေးဦးနယ်၊ မြေဒူးအောက်တိုက် တန့်ဆည်ရွာ (ယခု တဇယ်) ဟု ခေါ်ကြသော ရွာဇာတိဖြစ်ကြောင်း၊ ဆွေမျိုးသားချင်းအစဉ်အဆက်များ ရှိကြသေးကြောင်း၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ ကျောင်း၊ ဇရပ်၊ သိမ်၊ မြေစိုက်ဘုရားများ အထင်အရှားရှိကြောင်း ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ။ မောင်သုတ၏ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်တွင် လည်း ရေးဦးနယ် မြေဒူးအောက်တိုက် တန့်ဆည်ရွာဟူ၍ သာ ဖော်ပြခဲ့၏။

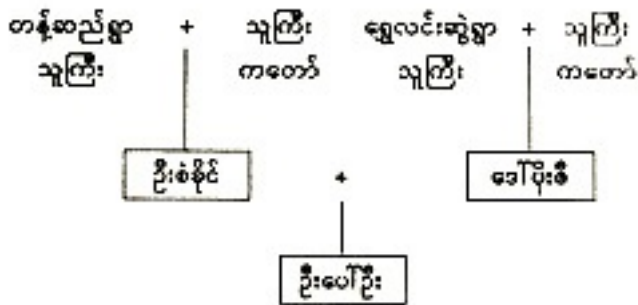
တန့်ဆည်ကို အသံထွက်အားဖြင့် ‘တဇယ်’ ဟူ၍ ဆိုကြပါသည်။ တန့်ဆည်သည် ယခုအခါ စစ်ကိုင်းတိုင်း အတွင်းရှိ မြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပြီး မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၂° ၅၆′ နှင့် အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၉၅° ၂၄′ ၌ တည်ရှိပါသည်။ စာဆိုတောင်မောင်းထောင်ဦးကျော်လှ ရောက်ရှိချိန် ကိုလိုနီခေတ်ဦးကာလအထိ တန့်ဆည်သည် ရွာတစ်ရွာမျှသာ ရှိသေး၏။ တန့်ဆည်မြို့သို့ ရွှေဘို ရေဦးမြို့တို့မှ တစ်ဆင့် သွားရောက်နိုင်ကြ၏။

(၃) မျိုးရိုးဆက်နွယ်

မောင်သုတက စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်တွင် ဦးပေါ်ဦး၏ မိဘမျိုးမည်အကြောင်း မှတ်သားချက် မတွေ့ရဟု ဆိုပါသည်။ သို့သော် သန်းဝင်းရှိန်၏ မြတ်ဗုဒ္ဓအမွေတော်များ စာအုပ်၊ စာမျက်နှာ (၁၄၉) ၌ မူ ဦးပေါ်ဦး၏ မိဘများကို ဦးစံခိုင်နှင့် ဒေါ်ပိုးဇီတို့ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ မိခင်ဘက်မှ မျိုးရိုးဆက်နွှယ်မှာ မကွေးတိုင်း ပခုက္ကူမြို့နယ် ရွှေလင်းဆွဲရွာမှ ဖြစ်သည် ဆိုပါသည်။ ။

လင်းဆွဲရွာသူကြီးမိသားစုသည် သူကြီးအာဏာအလှခံရသဖြင့်

သူကြီးသစ်၏ ရန်ကို ကြောက်ရွံ့ကာ ရေဦးနယ် မြေဒူးအောက်တိုက် တန်ဆည်ရွာ (ယခု စစ်ကိုင်းတိုင်း တန်ဆည်မြို့) သို့ လာရောက် တိမ်းရှောင်ခဲ့ကြသည် ။ ယင်းမိသားစုနှင့် အတူ သူကြီးသမီးမပိုးဇီလည်း လိုက်ပါလာခဲ့၏။ မပိုးဇီ အရွယ်ရောက်သောအခါ တန်ဆည်ရွာသူကြီးသား မင်းစံခိုင်နှင့် လက်ဆက်ခဲ့သည် ။ မောင်စံခိုင်နှင့် မပိုးဇီတို့ မှ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးဖြစ်လာမည့် မောင်ပေါ်ဦးကို ဖွားမြင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည် ။ သို့ဖြစ်၍ ဦးပေါ်ဦးကို တန်ဆည်ရွာသူကြီးမျိုးရိုးဟု ဆိုနိုင်ပါသည် ။

(၄) မွေးချင်းများ

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးတွင် ဦးတုတ်ကြီးဆိုသူ အစ်ကိုတစ်ဦးရှိကြောင်း သန်းဝင်းရှိန်၏ မြတ်ဗုဒ္ဓအမွေတော်များ စာအုပ်က ဆိုပါသည် ။ သို့သော် ဦးတုတ်ကြီးနှင့် ပတ်သက်၍ အမည်မှ လွဲပြီး အခြား အမှတ်အသားတစ်စုံတရာ မတွေ့ရှိရပါ။ မင်းလှသီရိသီဟသူက ပုံဂံမင်းလက်ထက် ခရစ်နှစ် ၁၈၅၁ ခုနှစ်တွင် ရေးသားပြုစုခဲ့သည့် ‘ စာဆိုတော်သံဃာတော်တို့ စာရင်း ’ ပေမူအရဆိုပါလျှင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၌ ဒေါ်နီဆိုသူ အစ်မတစ်ဦးရှိသေးကြောင်း သိရှိရ၏။ ဒေါ်နီသည် တတိယကျော်အောင်

င်စံထားဆရာတော် လူထွက်ဦးလွန်းပေါ်နှင့် စုံဖက်ခဲ့၏။ သို့သော် ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်နီ သီလရှင်ဝတ်သွားပါသည်။ ။

ဦးပေါ်ဦး၏ အစ်မ ဒေါ်နီနှင့် ပတ်သက်၍ တတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၏ ထေရုပ္ပတ္တိတွင် အတော်အတန် သိရှိရပါသည်။ ။ ဒေါ်နီသည် တစ်ခုလပ်အမျိုးသမီးဖြစ်ပြီး ၁၇၉၃ ခုနှစ်တွင် ငစင်ရိုင်းရွာသူကြီးဦးရွှေပေါ်နှင့် ဒေါ်အေးသာတို့ ၏ သား ရဟန်းလူထွက် ဦးလွန်းပေါ်နှင့် လက်ထပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ ဦးလွန်းပေါ်မှာ ထိုစဉ်က လွတ်တော်စာရေးအဖြစ် အမှုထမ်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ။ သို့သော် ဦးလွန်းပေါ်သည် ဒေါ်နီနှင့် ငါးနှစ်မျှသာ ပေါင်းသင်းပြီး ၁၇၉၈ ခုနှစ်၌ ရဟန်းဘောင်သို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခဲ့၏။ ၁၈၃၉ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်နီ၏ ခင်ပွန်းဖြစ်ခဲ့ဖူးသူ တတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော် ရှင်ဝရသာမိ ပျံလွန်တော်မူခဲ့သည်။ ။ ဒေါ်နီသည် ဦးလွန်းပေါ်နှင့် သားသမီးမထွန်းကားခဲ့ပေ။

Who's who in Burma (Myanmar) စာအုပ် စာမျက်နှာ ၁၁၂တွင် ဖော်ပြထားချက်အရမူ သာယာဝတီမင်းလက်ထက် ရွှေလုံဝန်ကြီးဦးစိုသည် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့် ညီအစ်ကိုတော်စပ်သူဟု မှတ်ယူဖွယ်ရှိပါသည်။ ။ သို့သော် ညီအစ်ကိုအရင်းအချာမဟုတ်ဘဲ ဝမ်းကွဲညီအစ်ကိုတော်စပ်သူသာ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ဦးစိုသည် အိမ်ရှေ့ရုံးစာရေးကြီး ဦးဘော်၏ သား ဖြစ်ပါသည်။ ။ ၎င်းဦးဘော်သည် ဦးပေါ်ဦး၏ ဖခင် သို့မဟုတ် မိခင်နှင့် မောင်နှမတော်စပ်သူ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးသည် ငယ်စဉ်က တန့်ဆည်ရွာ၌ နေထိုင်ခဲ့ပြီး အရွယ်ရောက်သောအခါ မိမိတို့ မိသားစုအား ပစ်ပယ်ထားသော အဘိုးဖြစ်သူ တန့်ဆည်ရွာသူကြီးကို စိတ်နာလျက် ရွှေဘိုသို့ ထွက်ခွာသွားခဲ့သည် ဟု ဆိုပါသည်။ သူသည် ရွှေဘို၌ ရဟန်းဝတ်ကာ စာပေကျမ်းဂန်များ လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သည်။ ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးတစ်နေရာ၌ ရဟန်းသုံးဝါ ရခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည် ကိုလည်း တွေ့ရှိရ၏။ ထူးချွန်စွာ လေ့လာဆည်းပူးပြီးသောအခါမှ ဗဒုံမင်းသားနှင့် အဆက်အသွယ်ရရှိကာ လူထွက်လျက် အိမ်တော်သို့သွားရောက်အမှုထမ်းရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဦးပေါ်ဦး ဗဒုံမင်းသားထံ အမှုထမ်းစဉ်က ဗဒုံမင်းသားမှာ ရာထူးကျလျက် စစ်ကိုင်းဘက်၌ နွမ်းပါးစွာနေထိုင်ရချိန်ဖြစ်သည် ဆို၏။ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သူ အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် သားတော်များအား အစဉ်လိုက်နန်းတက်ကြရန် အမိန့်တော် ချမှတ်ခဲ့သည် ဆို၏။ သို့သော် သားတော် ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်တွင် ညီတော်ဗဒုံမင်းသားအား အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာအရာမပေးဘဲ သားတော်စဉ်ကူးမင်းသားကိုသာ အိမ်ရှေ့အရာ ထားရှိခဲ့ပေရာ ၉ ဇွန် ၁၇၇၆ခုနှစ်၊ ဆင်ဖြူရှင်မင်း နတ်ရွာစံသောအခါ သားတော်စဉ်ကူးမင်း နန်းတက် လာလေတော့သည်။

စဉ်ကူးမင်းသည် မိမိအား အန္တရာယ်ပြုနိုင်သောဦးရီးတော်တို့ အား ကွမ်းရေတော် (၂၅) ဦးစီနှင့် အနီးဝန်းကျင်ဒေသများ ၌ သီးခြားစံနေစေခဲ့သည် ဆိုပါသည်။ ။ ဤသို့ဖြင့် အလောင်းမင်းတရား၏ သားတော်များ ဖြစ်ကြသော အမြင့်မင်းသားဦးပိုး၊ ပခန်းမင်းသားဦးစိုး၊ ဗဒုံမင်းသားဦးဝိုင်းနှင့် ပင်းတလဲမင်းသားဦးဘိုးရှင်တို့ နေပြည်တော်မှ အသီးသီးထွက်ခွာကြရသည်။ ။ ဗဒုံမင်းသားဦးဝိုင်းကိုမူ စစ်ကိုင်းသို့သွား

ရောက်နေထိုင်စေခဲ့၏။ သို့ကြောင့် လည်း စဉ်းကူးမင်းလက်ထက်တွင် ဦးရီးတော် အမြင့်မင်းသားကြီး၏ ပုန်ကန်မှုပေါ်ပေါက်ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ။

မှော်ဘီဆရာသိန်း၏ ပါးစပ်ရာဇဝင်အဆိုပါမူ ဗဒုံမင်းသား၏ အိမ်တော်၌ အမှုထမ်းရွက်ရသည့် မောင်ကျော်ရွေးသည် မန်ကျည်းရွက်နုခူးပေးရပြီး မောင်ပေါ်ဦးက ရောင်းချရကြောင်း၊ မောင်မြတ်ထင်က ဗန်းမော်ကောင်းတုံအရောက် လှေထိုးလိုက်ကာ ဗဒုံမင်းသားမိသားစုကို ကျွေးမွေးပြုစုရကြောင်း ဆိုပါသည်။ ။ ပါးစပ်ရာဇဝင်ဆိုသည့် အတိုင်း ယင်းအဆို မည်မျှမှန်ကန်သည် ကို မသိရပါ။ ဗဒုံမင်းသားသည် အဆောင်အရွက်၊ အစီးအနင်းများ ရုပ်သိမ်းခံထားရသဖြင့် အဆင်မပြေနေထိုင်ခဲ့ရပုံကို လွန်ကဲစွာဖွဲ့ဆိုထားခြင်းသာ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ထိုစဉ်က ဦးပေါ်ဦးမှာ အသက်နှစ်ဆယ်ဝန်းကျင်မျှသာ ရှိပါသေးသည်။ ။

ဦးပေါ်ဦးအနေဖြင့် စစ်ကိုင်း၌ ညှိုးငယ်စွာစံနေရသောဗဒုံမင်းသား၏ အိမ်တော်သို့ မည်သို့မည်ပုံရောက်ရှိခဲ့သည် ကိုမူ အထောက်အထားမတွေ့ရပေ။

(၆) မင်းမှုထမ်းအစ

ဦးပေါ်ဦးသည် ဗဒုံမင်းသား၏ အိမ်တော်၌ အမှုထမ်းနေရာမှ ဗဒုံမင်းသား ၁၇၈၂ ခုနှစ်တွင် ဘုရင်ဖြစ်လာသောအခါ မဟာဇေယျသူရသင်္ခယာဘွဲ့ခံ နာခံတော်ရာထူးခန့်အပ်ခံရကြောင်း ဆိုပါသည်။ ။ ဤအဆိုမှာ ကဝိသေတ္တုမဉ္ဇူသာကျမ်းလာဖြစ်သည့် အလျောက် များစွာသံသယ ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါသည်။ ။ အထောက်အထားခိုင်မာစွာ

သိရှိရသောရာထူးမှာ မြေတိုင်ရာထူးသာ ဖြစ်ပါသည်။ မြေတိုင်းမဟုတ်ပါ။

မြေတိုင်ဟူသည် မြို့ရွာအုပ်ချုပ်သူအရာရှိ ဖြစ်၏။ အချို့မြို့ရွာများတွင် သူကြီးအစား မြေတိုင်ကို တွေ့ရှိရပြီး အချို့ဒေသများ၌ မြေတိုင်ကို သူကြီးလက်အောက်ခံရာထူးအဖြစ် တွေ့ရှိရလေသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးကာလတွင် စလေ၊ မက္ခရာ၊ မြစ်သား စသည့် မြို့များ၌ မြေတိုင်သူကြီးများ အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ဗဒုံမင်းလက်ထက်တွင် ရှေးကရှိခဲ့ဖူးသော မြို့သူကြီးနှင့် မြေတိုင်ရာထူးနှစ်ခုကို အဆင့်တူပေါင်းစပ်ကာ တစ်ဦးတည်း ထားရှိသတ်မှတ်ခဲ့၏။ သို့သော် ယင်းသို့ သတ်မှတ်လိုက်သည့် တိုင် မြေတိုင်ရာထူးကို မြို့ငယ်များ နှင့် ကျေးရွာများ၌ တွေ့ရှိနေရဆဲ ဖြစ်၏။

တစ်ခါတစ်ရံ မြို့ရွာတစ်ခုတည်း၌ပင် ပြည်စိုးနှင့် မြေတိုင်ဟူ၍ သူကြီးမျိုးရိုး နှစ်ရိုးကို တွေ့ရှိရတတ်ပါသေးသည်။ ၁၄ မေ ၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် ရတနာသိင်္ဃီ (ရွှေဘို) မြို့၌ ပြည်စိုး၌ မြေတိုင်သူကြီးမျိုးရိုး နှစ်ရိုးရှိနေ၍ အမိန့်တော်ဖြင့် တားမြစ်ခဲ့ရသည်။ ယင်းအမိန့်တော်တွင် ...

‘ရတနာသိင်္ဃီမြို့မှာ ပြည်စိုးတစ်ရိုး၊ မြေတိုင်တစ်ရိုး၊ နှစ်ရိုးမရှိစေနှင့်။ ရွှေတိုက်စစ်တမ်းစာရင်းဝင်သူ ငတော်မှာ အထက်က ပေးအပ်သည့် ပြည်စိုးတံဆိပ်စာချွန်ကို လဲ၍ ရွှေတိုက်စစ်တမ်းစာရင်းတော် ထွက်သည့် အတိုင်း ပြည်စိုး မြေတိုင်တံဆိပ်စာချွန်အပ်၊ အထက်အပ်ရင်း တံဆိပ်စာချွန်ကိုလည်း သွင်း’

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ဦးပေါ်ဦးသည် တန့်ဆည်ရွာသူကြီးအဆက်အနွယ်မှ ပေါက်ဖွားလာသူဖြစ်သဖြင့် မြေတိုင်ရာထူးကိုသာ ဦးစွာရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန် တူပါသည်။

။ သို့ကြောင့် လည်း နောက်ပိုင်းတွင် မြေတိုင်အမတ်ဟူ၍ အမည်တွင် လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။ မြေတိုင်ရာထူးရရှိပြီးမှ သာ အဆင့်ဆင့် ရာထူးတိုးမြှင့်ခန့်ထား ခံရခြင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်တွင် မူ ၁၇၈၂ ခုနှစ် ဘိုးတော်ဘုရားနန်းတက်စဉ် ဦးပေါ်ဦးကို မဟာဇေယျသူရသင်္ခယာဘွဲ့ဖြင့် နာခံတော်ရာထူး ခန့်အပ်ကြောင်း ကဝိသေတ္တုမဉ္ဇူ သာကျမ်းကို ကိုးကားလျက် ဖော်ပြခဲ့သည် ။

ဘိုးတော်ဘုရား၏ အမိန့်တော်များကို ဆရာကြီးဒေါက်တာ သန်းထွန်း ပြုစုခဲ့သည့် Royal Orders of Burma (Myanmar) တွင် လေ့လာကြည့်သောအခါ ခရစ်နှစ် ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်မတိုင်မီအထိ အမှုထမ်းခဲ့သော နာခံတော်များ စာရင်းကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရ၏။

ကျော်စွာနော်ရထာ (၁၂-၉-၁၈၀၆ ကွယ်လွန်)

ဇေယနော်ရထာ

ဇေယသိင်္ခသူ

နေမျိုးသင်္ကြန်

နန္ဒမိတ်စည်သူ

ပျံချီသီရိ

သီရိနန္ဒစည်သူ

သီရိနန္ဒမိတ်ကျော်ထင်

သီဟနော်ရထာ

တို့ ဖြစ်ကြ၏။

ယင်းစာရင်းတွင်

ဦးပေါ်ဦးရရှိခဲ့သည်

ဆိုသော

မဟာဇေယျသူရသင်္ခယာ ' ဘွဲ့မည်ကို မတွေ့ရှိရပေ။ ထို့ကြောင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးသည် ဘိုးတော်ဘုရား နန်းတက်စတွင် ယင်းဘွဲ့ဖြင့် နာခံတော်ရာထူး ရရှိခဲ့ခြင်းမရှိ ဟူ၍ မှတ်ယူမိပါသည်။ ။

(၇) မြေတိုင်အတွင်းဝန်

ဦးပေါ်ဦးသည် ဗဒုံမင်း၏ အိမ်တော်ပါ အမှုထမ်းဟောင်း တစ်ဦးဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ဗဒုံမင်းနန်းတက် လာပြီး များ မကြာမီကာလ၌ပင် အတွင်းဝန်ရာထူး တိုးမြှင့်ခန့်အပ်ခံခဲ့ရ၏။ ဤတွင် မြေတိုင်ရာထူးနှင့် အတွင်းဝန်ရာထူးအကြား နာခံတော်ရာထူးခန့်အပ်ခံရသည် လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ။ အကယ်၍ နာခံတော်ဖြစ်ခဲ့သည့် တိုင် ဦးပေါ်ဦးအတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် ဖော်ပြထားသော ဘွဲ့မည်ဖြင့် မဟုတ်ကြောင်းကိုမူ သိသာထင်ရှားလှပါသည်။ ။

မည်သို့ဆိုစေကာမူ ဦးပေါ်ဦးသည် အတွင်းဝန်ရာထူးရရှိ လာပြီးနောက် မြေတိုင်အမတ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မြေတိုင်အတွင်းဝန်ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်းခံရသည် ကို တွေ့ရှိရ၏။ မြေတိုင်အမတ်ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် Officer of Tracts for Living and Cultivation ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ ။ အတွင်းဝန်ဟူသည် အမတ်အဆင့်ဖြစ်သဖြင့် ယင်းကဲ့သို့ ပူးတွဲခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး အတွင်းဝန်ရာထူးရရှိချိန်တွင် စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၌ ၁၇၈၃ ခုနှစ်ဟု ဆိုပါသည်။ ။ ဘွဲ့မည်ကိုမူ မင်းကြီးသီရိမဟာနန္ဒသင်္ကြံ၊ ယောမြို့၊ ဆောမြို့စားဟူ၍ ဖော်ပြပါသည်။ ။ အမတ်မင်းကျော်ရာဇာပြုစုခဲ့သည့် ' ဝန်ကြီးမှူးကြီးများ အကြောင်း ' ပုရပိုက်မှတ်

တမ်းတွင် ဗဒုံမင်းခေါ် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် အတွင်းဝန်စာရင်း၌
ဤဘွဲ့မည်မျိုး လုံးဝမပါရှိပေ။ ထို့ပြင် ဦးပေါ်ဦးနှင့် ပတ်သက်၍ ...

‘ မြေတိုင်အမတ် နေမျိုးမင်းလှ မဟာနော်ရထာကိုလည်း အတွင်းဝန် ခန့်သည် ’

ဟူ၍ သာ ဖော်ပြထားသည် ကို တွေ့ရှိရ၏။ ၎င်းမြေတိုင်အမတ်မှာ ဦးပေါ်ဦးဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ပုရပိုက်မှတ်တမ်း၌ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရပါသည် ။ ထို့ကြောင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ အတွင်းဝန်ရာထူး မရရှိမီ မင်းပေးဘွဲ့မည်မှာ နေမျိုးမင်းလှမဟာနော်ရထာသာလျှင် ဖြစ်ပါသည် ။

နဂါးဗိုလ်ထိပ်တင်ဒွေး၏ ‘ ရတနာသီခကုန်းဘောင်မဟာရာဇဝင်အကျဉ်း ’ စာအုပ် စာမျက်နှာ ၂၈၆ တွင် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် အတွင်းဝန် (၄) ပါး၏ အမည်စာရင်းကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထား၏။

အတွင်းဝန်လေးပါး ...

(၁) မဟာနန္ဒာသင်္ကြန် - ဦးမြတ်ထွန်း

(၂) မဟာသက်တော်ရှည်

(၃) မဟာမင်းလှနော်ရထာ - ဦးပေါ်ဦး

(၄) မြင်စိုင်းမြို့စားငယ်တိုးအတွင်းဝန် - ဦးကျီစိုး

ဟူ၍ ဖြစ်သည် ။ စင်စစ်အားဖြင့် ဤစာရင်းမှာ အပြည့်အစုံ မဟုတ်ပေ။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် (၁၇၈၂ - ၁၈၁၉) ခုနှစ်အထိ နှစ်ပေါင်း (၃၇) နှစ်မျှ အုပ်ချုပ်ခဲ့ပေရာ အတွင်းဝန်အဖြစ် ခန့်အပ်ခံရသူလေးဦးရေမှာ (၁၄) ဦးအထိ ရှိခဲ့ပေသည် ။

ဤတွင် နဂါးဗိုလ်ထိပ်တင်ဒွေး ဖော်ပြထားသည့် အမတ်ကြီး ဦးပေါ်

ဦး၏ ဘွဲ့မည်မှာ လည်း ရှေ့နောက်ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေပါသည်။ ဦးပေါ်ဦးသည် နေမျိုးမင်းလှမဟာနော်ရထာဘွဲ့မည်မှ နောင်တွင် မင်းကြီးမင်းလှ မဟာနော်ရထာဘွဲ့သို့ ပြောင်းလဲပေးအပ်ခံခဲ့ရခြင်း ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ မင်းလှမဟာနော်ရထာဟူသောဘွဲ့မည်အစဉ်က ပြောင်းလဲမသွားပါ။ အတွင်းဝန်ဖြစ်လာ၍ ရှေ့မှ ‘နေမျိုး’ အစား ‘မင်းကြီး’ ဟူ၍ ပြောင်းလဲသွားခြင်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဘွဲ့မည်မှာ နဂါးဗိုလ်ထိပ်တင်ဒွေး ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ‘မဟာမင်းလှနော်ရထာ’ မဟုတ်ဘဲ ‘မင်းလှမဟာနော်ရထာ’ သာလျှင် ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် ဘိုးတော်ဘုရားနန်းတက်စတွင် ‘မဟာမင်းလှနော်ရထာ’ ဘွဲ့ခံ မင်းမှုထမ်းတစ်ဦးလည်း အမှန်တကယ်ရှိခဲ့ပါသေးသည်။ ထိုသူကား ဗဒုံမင်း၏ ဥကသီဖွဲ့မင်္ဂလာအခမ်းအနား၌ ‘မဟာမင်းလှနော်ရထာ’ ဘွဲ့ရရှိခဲ့သူ လက်ဝဲဝင်းမှူး ဦးချောသူ ဖြစ်ပါသည်။ သူသည် သီဟမင်းရဲဘွဲ့မည်မှ မဟာမင်းလှနော်ရထာဘွဲ့ ပြောင်းလဲပေးအပ်ခံခဲ့ရခြင်း ဖြစ်၏။ မဟာမင်းလှနော်ရထာနှင့် မင်းလှမဟာနော်ရထာမှာ ဘွဲ့မည်ချင်းဆင်တူယိုးမှားဖြစ်နေသဖြင့် မှားယွင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

မြေတိုင်အတွင်းဝန် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့် ပတ်သက်၍ ပုဂံဝန်ထောက်မင်း ဦးတင်ရေးသားပြုစုသော မြန်မာမင်းများ အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း (တတိယတွဲ) ၌ လည်း ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် သုတ္တန်တရားနှင့် အညီ ရဟန်းတော်များကျင့်ဆောင်ရမည့် အမိန့်တော်ကို ထုတ်ဆင့်သည် မှာ ‘အတွင်းဝန်မြေတိုင် အမတ်ငယ်မောင်ပေါ်ဦး၊ ဘွဲ့မည်မင်းကြီးမင်းလှမဟာနော်ရထာက လျှောက်တင်သောစကားကို ဘိုးတော်ဘုရားလိုက်နာခြင်းကြောင့် မှားယွင်းခြင်းဖြစ်သည်’ ဟု ဖော်ပြထားသည် ကိုတွေ့ရှိရ၏။

(၈) အတွင်းဝန်ရာထူးရရှိချိန်

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး အတွင်းဝန်ရာထူး ခန့်အပ်ခံရချိန်ကို ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးနှင့် အမိန့်တော်မှတ်တမ်းများ ဌာမတွေ့ရှိရပါ။ သို့သော် ဗဒုံမင်း နန်းတက်စကာလ ခရစ်နှစ် ၁၇၈၃ ခုနှစ်တွင် ဤရာထူးမရရှိသေးဟု မှတ်ယူရပါသည်။ ၁၀ ဇူလိုင် ၁၇၈၃ ခုနှစ်တွင် ဗဒုံမင်းနှင့် မြောက်နန်းမိဖုရားဒေါ်လွန်းသူတို့ မှ ဖွားမြင်သူ ရွှေတောင်မင်းသားဦးပေါ်အား အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာရာထူး အပ်နှင်းပါသည်။ ယင်းအခမ်းအနားသို့ ထိပ်တန်းနန်းတွင်းအရာရှိများ အစုံအညီတက်ရောက်ခဲ့ကြရာ အတွင်းဝန်ရာထူးဖြင့် တက်ရောက်ခဲ့ကြသူများမှာ ...

သက်တော်ရှည်

မဟာသီဟသူရ

သက်တော်ရှည်ကျော်ထင်

တို့ ဖြစ်ကြောင်း အိမ်ရှေ့နှင်းတမ်းတော်စာတမ်းက ဆိုပါသည်။ စုစုပေါင်း အတွင်းဝန်သုံးဦး ဖြစ်ပါသည်။

ဤသုံးဦးထဲတွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး မပါဝင်ပါ။ ဦးပေါ်ဦးအနေဖြင့် ‘ မင်းကြီးမင်းလှမဟာနော်ရထား ’ ဘွဲ့ခံ အတွင်းဝန်ရာထူးမရရှိသေးသဖြင့်သာ ယင်းအခမ်းအနား၌ ဖော်ပြမခံရခြင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အထက်ဖော်ပြပါ အတွင်းဝန်သုံးဦးတွင် နှစ်ဦးမှာ သက်တော်ရှည်ဘွဲ့အပ်နှင်းခံထားကြသူများ ဖြစ်၏။ သက်တော်ရှည်ဘွဲ့ဟူသည် အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သူအရာရှိများကိုသာ ပေးမြဲဖြစ်ပေရာ ခရစ်နှစ် ၁၇၆၀ ခု

နှစ်ဖွား အသက် (၂၃) ကျော်အရွယ်သာရှိသေးသူ ဦးပေါ်ဦး မဟုတ်သည့် ကတော့ သေချာလှ၏။ ဤမဟာသီဟသူရဆိုသူမှာ လည်း ဦးရွှေရောင်ဆိုသူသာ ဖြစ်လေသည် ။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးအနေဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် အလွန်ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်သူဖြစ်ကြောင်း အဆိုရှိပေရာ ဤကဲ့သို့သော ဘုရင်မင်းမြတ် နန်းတက်စကာလတွင် ကျင်းပသည့် အရေးကြီးသော အခမ်းအနားမျိုးကို ဦးပေါ်ဦးအနေဖြင့် မုချတက်ရောက်ရမည်သာဖြစ်ပါသည် ။ ဤသို့ဆိုလျှင် ဦးပေါ်ဦးကား အတွင်းဝန်ရာထူးနှင့် ပူးတွဲတွေ့ရှိရသည့် အစောဆုံး မှတ်တမ်းကို ရှာဖွေလေ့လာကြည့်ရန် လိုအပ်လာပေသည် ။ ခရစ်နှစ် (၁၈၀၈ - ၁၈၀၉) ခုနှစ်ခန့်က မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည့် ဘိုးတော်ဘုရား၏ နှုတ်ထွက်စကားပုရပိုက်တစ်စောင်တွင် ...

‘ ဇာတ်ပါ ပါဠိမှားသလောဟု အတွင်းဝန်မောင်ပေါ်ဦးက ဟန့်(တား) သောအခါ အဋ္ဌကထာမှာ ရှိသည် ဟု ချေ၏။ မောင်ပေါ်ဦး မှန်သလော’ ဟူ၍ ဖတ်ရှုရ၏။

ယင်းမှတ်တမ်းအရဆိုပါလျှင် ဦးပေါ်ဦးမှာ ထိုစဉ်က အတွင်းဝန်ရာထူးရရှိပြီး ဖြစ်သည် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည် ။ ထို့ပြင် အခြားခိုင်မာသော အထောက်အထားတစ်ရပ်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသေးသည် ။ ယင်း အထောက်အထားမှာ ၃၀ မေ ၁၈၁၀ ခုနှစ်တွင် ဦးပေါ်ဦး၏ မြေတိုင်အမတ် ရာထူးကို ဆက်ခံသော နေမျိုးသီရိစည်သူ၏ အမည်ကို မှတ်တမ်းပုရပိုက်၌ တွေ့ရှိရခြင်းဖြစ်ပါသည် ။ မြေတိုင်အမတ် နေမျိုးသီရိစည်သူက ပဲခူးဦးနေနှင့် လှေတော်အမှုထမ်းတို့ အတွက် အိမ်ခြံမြေများ ပေးအပ်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ၁၈၁၀ ခုနှစ်မတိုင်မီကပင် ဦးပေါ်ဦးအနေဖြင့် မြေတိုင်အမတ်ရာထူးကို

စွန့်လွှတ်လွှဲပြောင်းခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဦးပေါ်ဦးသည် အတွင်းဝန်ရာထူးကို ယင်း ၁၈၁၀ ခုနှစ်မတိုင်မီကပင် ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ။

မှတ်တမ်းတစ်စောင်တွင် မူ မြေတိုင်အတွင်းဝန်ဦးပေါ်ဦးသည် ၁၈၁၃ ခုနှစ်တွင် အစ်မဖြစ်သူဒေါ်နီနှင့် ခင်ပွန်းဦးလွန်းပေါ်တို့ အား သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ။ အစ်မက သီလရှင်ဝတ်သွားပြီး ယောက်ဖဖြစ်သူက ရဟန်းဝတ်သွားရာ နောင် တတိယကျော်အောင် စံထားဆရာတော်အဖြစ် ထင်ရှားလာပါသည်။ ။ ထိုစဉ်ကာလအတွင်း ဦးပေါ်ဦး အတွင်းဝန်ရာထူး ရရှိပြီးဖြစ်ကြောင်းကို ၁၄ ဧပြီ ၁၈၁၅ ခုနှစ် ဘိသိတ်ခံအခမ်းအနားအတွက် ဂင်္ဂါရေတော် (ဧရာဝတီမြစ်ရေ) သယ်ယူကြရမည့် သူများ စာရင်း ပုရပိုက်မှတ်တမ်းကလည်း အထင်အရှား ဖော်ပြထား၏။ ပုရပိုက်တွင် ဝန်ကြီးသုံးဦး၊ ရွှေတိုက်ဝန်တစ်ဦး၊ အတွင်းဝန်တစ်ဦး၊ ဝန်ထောက်သုံးဦးတို့ ၏ အမည် ဖော်ပြပါရှိရာ အတွင်းဝန်၏ ဘွဲ့မည်မှာ ‘ နေမျိုးမင်းလှမဟာနော်ရထာ ’ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ။

(၉) မဏိပူရစစ်ကြောင်းမှူး

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် မဏိပူရ၌ စော်ဘွားမဟာရာဇာနှင့် ဇူပရာဇာတို့ မသင့်မတင့်ဖြစ်ကြကာ ဇူပရာဇာက မြန်မာမင်းလက်အောက်သို့ ခိုလှုံဝင်ရောက်လာခဲ့၏။ သို့ဖြင့် ၁၅ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၈၁၄ ခုနှစ်တွင် နေပြည်တော်မှ မဏိပူရသို့ စစ်ချီကြရသည်။ ။

မြန်မာတပ်များကို ဦးဆောင်သူမှာ အတွင်းဝန် နေမျိုးမင်းလှမဟာနော်ရထာဘွဲ့ခံ ဦးပေါ်ဦးပင် ဖြစ်ပါသည်။ ။ ဦးပေါ်ဦးသည် ထိုစဉ်က ‘

မင်းကြီး ' ဘွဲ့ကိုပင် မရရှိသေးပါ။ ကုန်းဘောင်ခေတ် မဟာရာဇဝင်
တော်ကြီး (ဒုတိယတွဲ) စာမျက်နှာ ၁၉၀ ၌ ...

‘ အတွင်းဝန် နေမျိုးမင်းလှမဟာနော်ရထာကို အချုပ်ခန့်တော်မူ၍
သက္ကရာဇ် (၁၁၇၅) ခု တပို့တွဲလပြည့်ကျော်တစ်ဆယ့်တစ်ရက်နေ့ ချီ
စေသည် ။ ဇူပရာဇာကိုလည်း ထည့်တော်မူ၍ တပ်တော်များ နှင့် အတူ
ခေါ်သွားရသည် ’

ဟူ၍ ဖော်ပြပါရှိပါသည် ။

အတွင်းဝန် နေမျိုးမင်းလှမဟာနော်ရထာ၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင်
လိုက်ပါအမှုထမ်းရသည့် တပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ကြ၏။

(၁) အလုံမြို့ဝန် သီရိဓမ္မာသောက (ဦးမြတ်သင်း)

(၂) ဒီပဲယင်းမြို့ဝန် နေမျိုးသူရရဲခေါင် (ဦးရစ်)

(၃) မြေဒူးမြို့ဝန် ရဲလှပျံချီကျော်

(၄) မင်းခင်းမြို့ဝန် ရဲခေါင်ကျော်စွာ

(၅) ဝန်းသို့မြို့ဝန် ရဲခေါင်နော်ရထာ

(၆) ကန္တီမြို့ဝန် နေမျိုးသီဟရဲခေါင် (ဦးမိုး)

(၇) ပုခန်းကြီးမြို့ဝန် ရဲထင်နော်ရထာ

(၈) သောင်သွပ်စော်ဘွား စော်ဟန်ငါး

(၉) ဗန့်ကျီတိုက်ဝန် ရဲကျော်နော်ရထာ

(၁၀) ကလေးမြို့ဝန်

(၁၁) တိမ်ညင်းမြို့ဝန် ရဲလှရဲခေါင်ကျော်

(၁၂) အင်ထောက်သာမြို့ဝန် နန္ဒီသေနကျော်ထင်

(၁၃) အမြင့်မြို့ဝန်ရဲထင်ကျော်စွာ

(၁၄) တောင်တွင်းချောင်မြို့သူကြီး

(၁၅) အိမ်ရှေ့အတွင်းဝန် နေမျိုးဇေယသူ

(၁၆) ကျိုဝန်နေမျိုးကျော်သူ

(၁၇) မြေတိုင်အမတ်ကျော်ထင်နန္ဒမိတ်

(၁၈) လမိုင်းဝန်

(၁၉) မောက်ကတောဝန်

(၂၀) ဗိုလ်ချုပ်အတွင်းဝန် နေမျိုးမင်းလှမဟာနော်ရထာ၏ တပ်မတို့ ဖြစ်သည်။ ။

မြန်မာတပ်များ ချီတက်လာကြောင်း ကြားသိရသောအခါ မဏိပူရစော်ဘွား မဟာရာဇာ (Chorjit Sing) သည် ကက်စိန်အရပ်၌ မြေကတုတ်များ ပြုလုပ်ကာ မြန်မာတပ်ကို ခုခံရန် အဆင်သင့်ပြင်ထားလေသည်။ ။ အတွင်းဝန်ဦးပေါ်ဦးအုပ်ချုပ်သောတပ်များ သည် နတ်ကျွန်းအောင်မြေသို့ ရောက်ရှိသောအခါ မလိန်းခွေးပူကြောင်းနှင့် တမူးပန်းသာကြောင်း ဟူ၍ စစ်ကြောင်းနှစ်ကြောင်းခွဲကာ ချီတက်ခဲ့ကြသည်။ ။ တမူးသို့ ရောက်ရှိလျှင် အိမ်ရှေ့ဝန် နေမျိုးရာဇာသူအုပ်ချုပ်လျက် တပ်များကို ဆူးပုံကြောင်းအဖြစ် ခွဲထွက်ချီတက်စေပြန်၏။ မဏိပူရအမတ် ဟာစာရီ၏ တပ်များ နှင့် အိုင်မွန်ချောင်းရွာအနီး၌ တွေ့ဆုံတိုက်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ရာ ယင်းတိုက်ပွဲတွင် မြန်မာတို့ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ။

ထို့နောက် ကက်စိန်တွင် စခန်းချထားသော စော်ဘွား မဟာရာဇာ၏

တပ်များ နှင့် မြန်မာတပ်တို့ ပြင်းထန်စွာ တိုက်ပွဲဖြစ်ကြပြန်သည် ။
ယင်းတိုက်ပွဲတွင် လည်း မြန်မာတို့ အနိုင်ရရှိကာ မဏိပူရကို သိမ်းပိုက်
နိုင်ခဲ့၏။ သို့ဖြင့် မဏိပူရတွင် ဇူပရာဇာ (Marjit Sing) ကို နန်းတင်လျှ
က် စော်ဘွားအရာခန့်အပ်ကာ နေပြည်တော်သို့ပြန်လာခဲ့ကြသည် ။ မ
ဟာရာဇာမှာ မူ ဗြိတိသျှပိုင်နက်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခိုလှုံသွားခဲ့လေသ
ည် ။

ဤတွင် အတွင်းဝန်အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးအနေဖြင့် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး
တစ်ဦးအဖြစ် ဦးဆောင်ကွပ်ကဲခဲ့ရပုံမှာ အံ့မခန်းဖွယ်ပင်ဖြစ်ပါသည် ။
ထိုစဉ်က စစ်သူကြီးမဟာဗနဦလအဖြစ် ထင်ရှားလာမည့် ဦးရစ်သည် ပ
င် ဒီပဲယင်းမြို့ဝန်ရာထူးသာ ရှိသေးပြီး မြဝတီမင်းကြီးဦးစအဖြစ်
ထင်ရှားလာမည့် သူမှာ လည်း အိမ်ရှေ့အတွင်းဝန်ရာထူးနှင့် လိုက်ပါအ
မှုထမ်းရွက်ရဆဲ ဖြစ်ပါသည် ။ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးသည် မဏိပူရသို့ စစ်
ချီစဉ်၌ အသက် (၅၄) နှစ်အရွယ်ရှိပြီဖြစ်ပြီး တပ်ပေါင်း (၂၀) ပါဝင်သည့်
တပ်မကြီးကို အုပ်ချုပ်နိုင်လောက်သည့် အရည်အချင်းများ လည်း ပြည့်
ဝလျက်ရှိပြီ ဖြစ်၏။

(၁၀) ဘကြီးတော်လက်ထက်

ဘိုးတော်ဘုရား နတ်ရွာစံလွန်ပြီး ၇ ဇွန် ၁၈၁၉ ခုနှစ်တွင် စစ်ကိုင်းမ
င်းခေါ် ဘကြီးတော်နန်းတက်လာသောအခါ ဦးပေါ်ဦးကို အတွင်းဝန်ရာ
ထူးဖြင့် ဆက်လက်ခန့်ထားပါသည် ။ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိပါ
ဝန်ကြီးသတိုးမင်းကြီးမဟာမင်းခေါင်အဖြစ် ခန့်အပ်ခံရသည် ဆိုခြင်းမှ
မမှန်ပါ။ ဦးပေါ်ဦးသည် ဝန်ကြီးရာထူးကို မည်သည့် အခါကမျှ

ခန့်အပ်ခြင်းမခံရခဲ့ဖူးပါ။ ဝန်ကြီး သတိုးမင်းကြီးမဟာမင်းခေါင်မှာ ကျီ
ဝန်ကြီးဦးရွှေညို၏ ဘွဲ့မည်သာလျှင် ဖြစ်ပါသည်။ ။ အမတ် မင်းကျော်ရာ
ဇာ၏ ‘ ဝန်ကြီးမှူးကြီးများ အကြောင်းပုရပိုက် ’ မှတ်တမ်းတွင် ဘကြီး
တော်လက်ထက် အတွင်းဝန်ရာထူးဖြင့် အမှုထမ်းရွက်ခဲ့သူ (၁၃) ဦး၏
အမည်စာရင်းကို ဖော်ပြရာ၌ ...

‘ မင်းကြီးမင်းလှမဟာနော်ရထာ - အတွင်းဝင်ဦးပေါ်ဦး - ၁ ’ ဟူ၍
ပါရှိပါသည်။ ။

ထို့ကြောင့် ဘကြီးတော်လက်ထက်တွင် လည်း ဦးပေါ်ဦးကို အတွင်း
ဝန်ရာထူးဖြင့်သာ ဆက်လက်ခန့်ထားခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားလှသည်။ ။ ၃ နို
ဝင်ဘာ ၁၈၁၉ ခုနှစ်တွင် ဘကြီးတော်မင်းနှင့် မိဖုရားကြီးတို့
မဟာဥကသံထီးဆောင်းမင်္ဂလာပွဲ ကျင်းပပါသည်။ ။ ယင်းအခမ်းအနား
တွင် ယခင် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်မှ အမှုထမ်းဟောင်းများကို ဆ
က်လက်ချီးမြှောက်ခဲ့သည်။ ။ ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး (
ဒုတိယတွဲ) စာမျက်နှာ - ၂၃၈ တွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့် ပတ်သက်၍
...

‘လက်ဝဲတော်၊ တော်ချွန်နေရာနေ အတွင်းဝန်နေမျိုးမင်းလှမဟာ
နော်ရထာကို မင်းကြီးမင်းလှမဟာနော်ရထာဘွဲ့အမည်ကို ပေးတော်မူ
သည်။ ။ အဝတ်အဆင်အစီးအနင်း အဆောင်အရွက်များကိုလည်း အတွ
င်းဝန် မင်းကြီးမဟာမင်းလှရာဇာနှင့် နည်းတူပေးတော်မူသည် ’

ဟု တွေ့ရှိရ၏။

ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့် ပတ်သက်သည့်
အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို မင်းလှသီရိသီဟသူရေးသားပြုစုသည့် ဆ
ရာတော်သံဃာတော်တို့ စာရင်း ပေစာ (လက်ရေးမူ)၌ တွေ့ရှိရသည်။ ။

၁၈၂၁ ခုနှစ်နှစ်ဦးပိုင်းတွင် ဘကြီးတော်မင်းသည် အင်းဝမြို့တော် အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ မိုးထိကျောင်းသို့ လွှတ်တော်မူခဲ့သည်။ ။ ထိုစဉ် မိုးထိကျောင်းရှိ မုံတောဆရာတော်၏ ထေရုပ္ပတ္တိကို လျှောက်ထားမှတ်သားရန် မြေတိုင်အတွင်းဝန်မင်းကြီး မင်းလှမဟာနော်ရထာဘွဲ့ခံဦးပေါ်ဦးကို တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ။ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးက အမိန့်တော်အတိုင်း မေးမြန်းလျှောက်ထားခဲ့ရ၏။

သို့သော် ၁၈၂၄ ခုနှစ် မတ်လအတွင်း ဘကြီးတော်မင်း မုဒခါဘိသိက်ခံအခမ်းအနားကျင်းပသောအခါ၌ မူ အတွင်းဝန်ဦးပေါ်ဦး၏ အမည်ကို မတွေ့ရှိရတော့ပေ။ မုဒခါဘိသိက်ခံအခမ်းအနားတွင် ချီးမြှင့်ခံကြရသူများမှာ ...

ရွှေတိုက်အတွင်းဝန် - သက်တော်ရှည်

အတွင်းဝန်မင်းကြီးမဟာသီဟသူရ - မောင်စ

မင်းကြီးသီရိမဟာနန္ဒသင်္ကြံ - မောင်ရစ်

မင်းကြီးကျော်ထင်နော်ရထာ - မောင်ချမ်း

မင်းကြီးမဟာမင်းလှသီဟသူ - ကျိုဝန်

တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ။

ဤစာရင်းပါ ရွှေတိုက်အတွင်းဝန်ဆိုသူမှာ မြောက်ဆောင်တော် မိဖုရား၏ မောင်တော်စပ်သူ ဦးအိုဖြစ်သည်။ ။ အတွင်းဝန်မောင်စမှာ နောင်မြဝတီမင်းကြီးအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့၏။ မင်းကြီးသီရိမဟာနန္ဒသင်္ကြံက ဆောမြို့စား အတွင်းဝန်မင်းမောင်ရစ်ဖြစ်သည်။ ။ မင်းကြီးကျော်ထင်နော်ရထာမောင်ချမ်းဆိုသူမှာ လက်ဝဲနော်ရထာဘွဲ့ခံဦးမြတ်သာနေ၏သား ကွပ်ရွာမြို့စားအတွင်းဝန် ဦးချမ်းငြိမ်းရာ ဖြစ်၏။ မင်းကြီးမဟာမ

င်းလှသီဟသူဘွဲ့ခံကျိဝန်ဆိုသူမှာ အတွင်းဝန်ဦးပါရောက်ဖြစ်ပါသည် ။
၎င်းစာရင်းအရဆိုပါမူ အတွင်းဝန်ဦးပေါ်ဦး မပါရှိတော့ပေ။

အလားတူပင် ၁၈၂၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ အမြဲ
တမ်းကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခံရကာ အင်းဝသို့ရောက်ရှိလာခဲ့သူ
ဟင်နရီဗာနေး (Henry Burney) ၏ မှတ်တမ်း၌ လည်း အမတ်ကြီးဦး
ပေါ်ဦးကို တွေ့ဆုံခဲ့ကြောင်း မပါဝင်ပါ။ ဗာနေးသည် အင်းဝ၌ နေထိုင်
စဉ်အတွင်း သာယာဝတီမင်း၊ မိဖုရားကြီး၏ မောင် စလင်းမင်းသားကြီး
ဦးအို၊ မက္ခရာမင်းသားကြီး စသော နန်းတွင်းတော်ဝင် မိသားစုများ နှင့်
လည်းကောင်း၊ ကျိဝန်ကြီး၊ မြဝတီမင်းကြီး၊ လယ်ကိုင်းဝန်ကြီး၊
ငရဲဝန်ကြီး၊ ကျောက်ဆောက်ဝန်ကြီး စသော ထိပ်တန်းလွှတ်တော်အ
ရာရှိများ နှင့် လည်းကောင်း၊ ဆောအတွင်းဝန်မောင်ရစ်၊ ကျိဝန်အတွင်း
ဝန်ဦးပါရောက်၊ ဝန်ထောက်မောင်ကံရေး၊ ဗန်းမော်ဝန်ထောက်မောင်ဝ၊
ဝန်ထောက်လေး၊ မြေလတ်ဝန်၊ မြောက်ဝင်းတော်မှူး မောင်ရွှေလူ၊ ရွှေ
ဓားမှူးမောင်မှုန်၊ စာရေးတော်ကြီးမောင်ရွှေလှေ၊ အသုံးစာရေးမောင်
ရောက် စသည့် အရာရှိငယ်များ နှင့် လည်းကောင်း တွေ့ဆုံဖြစ်ခဲ့ပါသ
ည် ။ ဗာနေး၏ မှတ်တမ်းတွင် လည်း အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့်
တွေ့ဆုံကြောင်း မပါရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ဘကြီးတော် (စစ်ကိုင်းမင်း) လ
က်ထက် ၁၈၂၂ - ၂၃ ခုနှစ်များ တွင် ဦးပေါ်ဦး ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ခြင်း
သို့မဟုတ် ဖယ်ရှားခံရခြင်းမျိုး ရှိမည်ထင်ပါသည် ။

(၁၁) သာယာဝတီမင်းလက်ထက်

ဦးပေါ်ဦးသည် သာယာဝတီမင်းလက်ထက်တွင် သတိုးမင်းကြီး မ

ဟာသုဓမ္မရာဇကျော်ထင်ဘွဲ့ခံ ဝန်ကြီးတစ်ပါးအဖြစ် ဆက်လက်အမှုထမ်းခဲ့ကြောင်း စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိက ဆိုပါသည်။ သို့သော် သမိုင်းမှတ်တမ်းများ တွင် သာယာဝတီမင်းလက်ထက်၌ အမှုထမ်းခဲ့ဖူးသည့် ယင်းဘွဲ့မည်ဖြင့် ဝန်ကြီးမျိုးကို မတွေ့ရှိရဖူးပါ။ မင်းကြီးမဟာကျော်ထင်ဘွဲ့ခံ သာယာဝတီမြို့ဝန်ဦးခွေး၊ သတိုးမင်းလှကျော်ထင်ဘွဲ့ခံ ယင်းတောဝန်ကြီးဦးတုတ်ကြီးတို့ သာ ရှိပါသည်။ ။ ဦးအောင်ရေးသားပြုစုသည့် ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးပါ ဖော်ပြချက်များကို အခြေပြုရေးသားထားသောကြောင့် ယင်းကဲ့သို့ မှားယွင်းရခြင်းဖြစ်သည်။ ။

ဦးပေါ်ဦးသည် သာယာဝတီမင်းလက်ထက်တွင် အတွင်းဝန်ရာထူးဖြင့် ဆက်လက်အမှုထမ်းရွက်ခြင်းမရှိတော့ပါ။ မင်းကျော်ရာဇာ၏ သာယာဝတီမင်းလက်ထက် အတွင်းဝန် (၁၃) ပါးစာရင်းတွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး မပါဝင်ခဲ့ပေ။ ဦးပေါ်ဦးအနေဖြင့် ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက်ကပင် ရာထူးမှ ရပ်စဲခံခဲ့ရပြီးဖြစ်ပါသည်။ ။ အချို့ကလည်း အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ဟန်တူကြောင်းဆိုကြ၏။ သို့သော် ဤစာရေးသူအနေဖြင့်မူ အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦးမှာ ၁၈၂၂ - ၂၃ ခုနှစ်တွင် အသက် (၆၀) ကျော်အရွယ်ရှိပြီဖြစ်သဖြင့် ရာထူးမှ အနားယူစေခဲ့ခြင်းဖြစ်မည် ထင်ပါသည်။ ။

(၁၂) ဘဝနိဂုံး

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးကွယ်လွန်ချိန်မှာ လည်း အငြင်းပွားဖွယ်ကိစ္စတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ။ အမတ်ကြီးသည် သာယာဝတီမင်းနန်းတက်စ ခရစ်နှစ် ၁၈၃၈ ခုနှစ်တွင် ဖိုးသူတော်ဦးမင်း၊ လူဦးမင်းတို့ နှင့် အတူ ၁၂ ရာ

သီဘွဲ့ကဗျာများ ရေးသားဆက်သွင်းခဲ့ရ၏။ ထို့နောက် မရှေးမနှောင်း ကာလ အသက် (၇၉) နှစ်အရွယ်၌ ကွယ်လွန်သွားကြောင်း ဆိုပါသည်။ ။ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ (မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း၊ ဒုတိယတွဲ) တွင် လည်း ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ် အသက် (၇၉) နှစ်အရွယ်တွင် ကွယ်လွန်သွားကြောင်း ဖော်ပြပါရှိ၏။ ကဝိသေတ္တမဉ္ဇံသာကျမ်းကမူ ၁၂၀၅ ခုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း (၈)ရက် အင်္ဂါနေ့ (၂၇ ဇန်နဝါရီ ၁၈၄၄) အသက် (၈၄) နှစ်အရွယ်တွင် ကွယ်လွန်သွားကြောင်း ဖော်ပြထားလေသည်။ ။ ဦးပေါ်ဦးကွယ်လွန်ချိန်ကို ရက်စွဲအတိအကျဖော်ပြထားသော ကဝိသေတ္တမဉ္ဇံသာကျမ်းအဆိုကို ပြန်လည်စိစစ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ။

ယင်းကျမ်းအရ ဦးပေါ်ဦးကွယ်လွန်ချိန်တွင် သူ၏ ဆန္ဒအရ ဘက်ယာဘက် လက်တစ်ဖက်ကို ခေါင်းအပြင်ဘက်သို့ထုတ်ပေးထားရသည် ဆို၏။ အမတ်ကြီး မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ဤသို့မှာ ထားရစ်ကြောင်း သိလို၍ ဆရာတော်ဦးဗုတ်ထံ သွားရောက်လျှောက်ထားကြရသည်။ ။ ဆရာတော်က ဦးပေါ်ဦးသည် ကြွယ်ဝသောအမတ်ကြီးတစ်ပါးဖြစ်သော်လည်း မိမိဘဝပြောင်းသွားသောအခါ အနုမြူခန့်သော ဥစ္စာကိုမျှ ယူဆောင်မသွားနိုင်။ လက်ချည်းသာသွားရကြောင်း သတိတရား ပွားများ နိုင်ကြရန် ဖြစ်သည် ဟု မိန့်ကြားသည် ဆို၏။ သို့သော် ဤအဆိုက ရှေ့နောက် မညီပါ။ ဆရာတော်ဦးဗုတ်သည် ၁၂၀၄ခု နယုန်လဆုတ် ၁ ရက် (၂၄ မေ ၁၈၄၂) ကပင် ပျံလွန်တော်မူခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ။

ဆရာဒဂုန်၏ မြန်မာ့ရိုးရာကောဇာဂြိုဟ်စီးဂြိုဟ်နင်းဗေဒင်ပညာ (တတိယတွဲ) ကမူ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ကွယ်လွန်ရက်စွဲကို ၂၂ ဇန်နဝါရီ ၁၈၃၉ ခုနှစ် ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ ။ ဇာတာခွင်နှင့် တကွ မွေးသက္ကရာဇ်ကို မှန်ကန်စွာဖော်ပြနိုင်သည့် အလျောက် အမတ်ကြီး၏ ကွယ်လွန်ရက်စွဲမှာ လည်း အမှန်ပင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ။ ဦးပေါ်ဦးသည်

ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက် နှောင်းပိုင်းကာလတွင် အသက်အရွယ် ကြီးရင့်လာသည့် အလျောက် နန်းတွင်း၌ အမှုမထမ်းတော့ဘဲ အနားယူခဲ့ဟန် တူပေသည်။ ။ ထို့နောက် သာယာဝတီမင်းနန်းတက်စ၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။ ။ ထိုအချိန်တွင် အသက် (၇၉) နှစ်ရှိပြီ ဖြစ်၏။

(၁၃) ကောင်းမှုကုသိုလ်

စစ်ကိုင်းတိုင်း တန့်ဆည်မြို့တွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ကောင်းမှုကုသိုလ်ဖြစ်သော မြတ်လှမဉ်စေတီတော်ကြီး ရှိပါသည်။ ။ ဤစေတီတော်၏ သမိုင်းကြောင်းကို ဒေသခံတို့ က မှတ်သားထားရာ၌ မူအမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ အဘိုးဖြစ်သူက တည်ထားကိုးကွယ်ထားခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြ၏။ အမတ်ကြီးသည် အဘိုးဖြစ်သူအပေါ်၌ မိမိတို့ မိသားစုအား ဂရုမစိုက်ဘဲ ပစ်ပယ်ထားမှုကြောင့် စိတ်နာကာ ရွှေဘိုသို့ ထွက်ခွာသွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ဆို၏။ မိမိအတွင်းဝန်ရာထူးရရှိခဲ့ပြီးနောက် အဘိုးအပေါ် အမျက်ပြေကာ ရွှေပန်းခိုင်တစ်ခိုင် ပေးလှူခဲ့သည်။ ။ အဘိုးက ၎င်းရွှေပန်းခိုင်ကို ဌာပနာပြုကာ ရွာဦး၌ စေတီတစ်ဆူတည်သည်။ ။ မဉ်သကနတ်ပန်းကဲ့သို့ တင့်တယ်တော်မူသည့် အလျောက် မြတ်လှမဉ်ဟု သမုတ်သည်။ ။ စေတီတည်ပြီး၍ ရေစက်ချ လှူဒါန်းသောအခါ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးကို ပင့်ဖိတ်၍ ကိုယ်တိုင်လာရောက် ရေစက်ချခဲ့သည် ဆို၏။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ အခြားထင်ရှားသောကောင်းမှုကုသိုလ်တို့မှာ အမရပူရမြို့တော် အနောက်မျက်နှာရှိ ဂူကြီးဘုရားအနောက်ဘက် တန်ဆောင်းအနီးမှ ပုဒခရပ်ပွားတော်ကြီးနှင့် အုတ်ဇရပ်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ည် ။ ၎င်းကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ ကို ၁၈၁၃ ခုနှစ်တွင် အိမ်ရှေ့မင်းသားဦး
ပေါ်ကိုယ်တိုင် ရေစက်သွန်းချ လှူဒါန်းပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ။ ယင်းအုတ်
ဇရပ်၌ပင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး ရဟန်းဒါယကာအဖြစ် ခံယူကာ အစ်မရ
င်း ဒေါ်နီ၏ ခင်ပွန်း ဦးလွန်းပေါ်အား ရဟန်းဘောင်သို့
ဝင်ရောက်စေခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည် ။

(၁၄) စာပေလက်ရာ

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးသည် မင်းမှုထမ်းဘဝသို့မရောက်မီကပင် စာပေ
ကျမ်းဂန် ပျို့လင်္ကာများ လေ့လာဆည်းပူးခဲ့ပေရာ ကဗျာလင်္ကာ ရေးဖွဲ့
ရာတွင် လည်း လက်ရာမြောက် ကျမ်းကျင်လှပေသည် ။ သို့သော် အမ
တ်ကြီး၏ လက်ရာဟူ၍ များစွာမကျန်ရစ်ခဲ့ပါ။ အချို့က အမတ်ကြီး ဦး
ပေါ်ဦး၏ စာပေလက်ရာဆိုလိုက်သည် နှင့် အမတ်ကြီး သိန္နီမြို့၌ အကျ
ယ်ချုပ်နှင့် နေထိုင်ရစဉ်အတွင်း ရေးသားပေးပို့သည် ဆိုသော ...

‘ တင့်တိုးကျက်သရေ၊ ပွင့်ညှိုးရွက်ကြွေ၊ လင့်စိုးရက်ရှည်၊ ခွင့်မျိုးပျ
က်ကျေ၊ ရှင့်မိုးစက်ရွှေ၊ ကျင့်မျိုးခက်ဝေ ’ အစချီရတုကို သတိရမိကြ၏။
သို့သော် ဤရတုမှာ အစဉ်အလာစပ်ဆိုမြဲဖြစ်သော စာသုံးပိုဒ်ပါရတုမျိုး
မဟုတ်ရုံမျှမက လက်ရာမှာ လည်း ခေတ်လက်ရာတစ်ရပ်သာဖြစ်ကြော
င်း ပညာရှင်တို့ က ကောက်ချက်ချကြ၏။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ လက်ရာအစစ်အမှန်ဟု ယူဆရသော လူး
တားတစ်ပုဒ်ကို မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း (တတိယတွဲ) ၊ စာ - ၆၈ ၌
တွေ့ရှိရပါသည် ။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် ၉ စက်တင်ဘာ ၁၈၁၀ ခုနှစ်တွ
င် ရေသဘင်နန်းသို့ထွက်တော်မူရာ အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးက ဘုန်းတော်

ဘွဲ့တစ်စောင် သီကုံးရေးဆက်ခဲ့၏။ ထိုအခါ ဘိုးတော်ဘုရားသည် ခမည်းတော်အလောင်းမင်းတရားနှင့် မယ်တော်တို့ အား လွမ်းဆွတ်သတိရကာ မျက်ရည်လည်လာခဲ့သည် ။ ဤသို့ဖြင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးက တရားပြသည့် အနေဖြင့် လူးတားတစ်စောင်ကို ရေးသားဆက်သွင်းပြန်လေသည် ။

ဦးပေါ်ဦး၏ လူးတားကို ‘ နရစိုးဟု ၊ တန်ခိုးတေဇော်၊ လေးကျွန်းကျော်အောင် ’ ဖြင့် အစချီ ရေးဖွဲ့ခဲ့သည် ။ အမတ်ကြီး၏ လက်ရာစာပိုဒ်အချို့ကို ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင် ...

‘ အတည်မကျ၊ ဤကာလတွင် ၊ လောကဓမ္မက္ခန္ဓာ၊ နယ်ဝှန်းမှန်၍ အနိစ္စန္တ၊ သင်္ခါရကြောင့် ၊ ခယဝယာ၊ ဘိဇ္ဇနာသည် ၊ စိတ်မသာကြောင်း၊ ဖန်တီးကောင်း၏။ ၎င်းဗိုလ်ပါ၊ သူရောငါကို၊ ဆိုရာတစ်စီ၊ ချန်လှပ်ဘိလော့၊ မှန်ငါးဦး၊ အများ ပူးရ၊ ဘုရားမှူးခေါင်၊ တုမဲ့နောင်လျှင်၊ ရှောင်ကြဉ်မလွတ်၊ သေမင်းညွတ်သို့၊ နတ်မြတ်ပဂေ၊ ပါရချေ၏ ’

‘ သုတ်ဝိနည်းနှင့် ၊ ရင်းနှီးစရာ၊ ဘိဓမ္မာလျှင်၊ ဗြဟ္မာနတ်လူ၊ ခပ်သိမ်းသူတို့ ၊ အပူကင်းရန်၊ ကျူးရင့်ဟန်၌ ၊ ပြန်လှန်ပိုင်းခြား၊ ဉာဏ်ကျက်စား၍ ၊ တရားရှုစေချင်လှသော်၊ ဘုန်းတော်ရှင်ထွတ်ဖျား၊ ဝေဖန်တော်မူပါဘုရား ’

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည် ။

အမတ်ကြီး၏ စာပေလက်ရာများ တွင် ‘ ဆယ့်နှစ်လီဒွါရာမှာ ၊ ခါမိဿရာသီ ’ အစချီ ဆယ့်နှစ်ရာသီဘွဲ့များ လည်း ပါဝင်ပါသည် ။ ယင်းဆယ့်နှစ်ရာသီဘွဲ့များကို တက္ကသိုလ်ဗဟိုစာကြည့်တိုက်၌ တိုက်ပိုင်အမှတ် - ၃၂၀၉၇၁ ဖြင့် လက်ရေးပေမူအဖြစ် ထိန်းသိမ်းထားရှိပါသည် ။ ၎င်းလင်္ကာများ အနက် မိဿရာသီဘွဲ့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည် ။

‘ဆယ့်နှစ်လီဒွါရာမှာ ၊ ခါမိဿရာသီ၊ ယင်းအစချီသည် ၊ လတွင် မည်တန်ခူး၊ စိတြကြယ်ပြောင်ရောင်၊ ညဉ့်သန်းခေါင်ကျကာမှ မြူး၊ နေနှင့် ညနာရီဝယ်၊ သုံးဆယ်စီမကြူး၊ နှစ်လုံးညီတစ်ပါဒ်ကူးလို့ ၊ နှစ်သစ်ဦးအခါ၊ ပန်းကံ့ကော်ရွှေရင်ကတ်ကယ်လို့ ၊ ဖူးပွင့်ချပ်စီလို့ သာပြာ၊ တည့်သုံးဘဝါးရိပ်ဆာယာမှာ ၊ တူမကွာမောင်မယ်နှစ်လို့ ၊ မြတ်သည့် ပွဲသင်္ကြန်တော်၊ တီးခြံခြံကျော်၊ ထီးကမံရာရိပ်ပျော်ငယ်၊ ခေါင်းလျှော်တော်မူမြဲသင့်လေး ’

ဟူ၍ ဖြစ်သည် ။

ဘကြီးတော်မင်းလက်ထက် ၁၈၂၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် မဟာသကျသီဟရုပ်ပွားတော်ကြီး သွန်းလုပ်ပူဇော်ရာတွင် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးက ရတုရေးသားတင်သွင်းခဲ့ပါသည် ။ ယင်းရတုမှ ကောက်နုတ်ချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

‘ သုံးဘော်ထွတ်ထား၊ မြတ်ဘုရား၏ ၊ ကိုယ်စားနိမရ၊ ရောင်ရှိန်ကြွအောင်၊ ပဉ္စလောဟာ၊ ရတနာကို၊ ကောဇာသက္က၊ ခေါ်ဝေါ်ကြသား၊ ဧကနှစ်ဖြာ၊ အဋ္ဌာနှင့် အဋ္ဌ၊ ရောက်လတ်မိန၊ ဖဂီဏတွင် ၊ ပြည့်ထကျော်ထက်၊ စွန်းသုံးရက်ဝယ်၊ ကျိုချက်သွန်းဆောင်၊ ဖိုတစ်ထောင်ဖြင့်၊ ဘုန်းခေါင်သမ္ဗိန်၊ ပြီးကြောင်းချိန်သည် ၊ နိဓမ္မလူထွက်သျှောင်ပန်းတည်း ’

ဟူ၍ ဖြစ်သည် ။ ၎င်းရတုအရ ဆင်းတုတော်ကြီး ကြေးသွန်းသည့် ရက်စွဲမှာ ၁၅ မတ် ၁၈၂၇ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရ၏။

ဘကြီးတော်လက်ထက် ၈ မေ ၁၈၃၀ ခုနှစ်တွင် အမရပူရမြို့ ကျောက်တော်ကြီးရုပ်ပွားတော်ထုရန် ကျောက်တော်ကြီးကိုပင့်ဆောင်ပါသည် ။ ထိုအခါ အံ့ဩဖွယ်ရာနိမိတ်ထူးများ ပြသဖြင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးက

မင်္ဂလာရတု ရေးဆက်ခဲ့ပါသည်။ ။ ရတုကောက်နုတ်ချက်မှာ ...

‘ဇာတိတော်မြတ်၊ ဣဒိခပါဒိကြောင့် ၊ မဟတ္တဂုဏ်၊ မျိုးလုံးတုန်သည် ၊ ထက်ဘုံအယုဇ၊ နန်းဌာနမှ ၊ မာဃဣန္ဒာ၊ မနေသာ၍ ၊ သေလာသေတ္တု၊ အနှစ်စုနှင့် ၊ အမြဲတေရောက်၊ သလင်းကျောက်ကို၊ ဝင်းတောက်သကျင်၊ တောင်တော်ခွင်၌ ၊ ရုပ်ရှင်နိမ္မိ၊ သွန်းထုဘိ၍ ၊ မိပတိဘုန်းမိုး၊ ပူဇော်လိုက၊ လူဗိုလ်မပန်း၊ ပြည်နွမ်းမနယ်၊ အလွယ်အသာ၊ ရလိမ့်ဌာဟု ၊ ဒေဝရာမောင်၊ လျှောက်ထားဆောင်သည် ၊ ဘုန်းရောင်တက်နေပွင့်တော့သည် ’

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ။

ဆရာသမိန်က ဦးပေါ်ဦး၏ စာပေလက်ရာများကို ဖော်ပြရာတွင် (၁) ဘုန်းတော်ဘွဲ့ရတုများ (၂) ဆယ့်နှစ်ရာသီဘွဲ့တေးတပ်များ (၃) အဖြည့်ခံရတု (၄) မဟာသကျသီဟရုပ်ပွားတော်သမိုင်းရတု (၅) ရွှေနားတော်သွင်းရတုများ (၆) ဦးပေါ်ဦးတရားစာဟူ၍ ပြဆိုပါသည်။ ။

ဦးပေါ်ဦး၏ စာပေလက်ရာ အမြောက်အမြား ကျန်ရှိနေနိုင်သေးသည့် အလျောက် စာပေသုတေသီများ အနေဖြင့် ဆက်လက်ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ကြရန် လိုပေသည်။ ။

(၁၅) ဆွေစဉ်မျိုးဆက်များ

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်များကို ယနေ့အထင်အရှားမတွေ့ရှိရတော့ပါ။ အမရပူရမြို့ ရေတွင်းညီနောင်အနီး ဆောင်းဒါးရက်ကန်းကျောင်းနေရာသည် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ မိသားစုများ နေထိုင်

သွားရာနေရာဖြစ်သည် ဟု အစဉ်အဆက်ပြောဆိုခဲ့ကြ၏။ ထို့နောက် ဦးပေါ်ဦး၏ အဆက်အနွယ်များ အမရပူရမှ မန္တလေးသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေစိုက်ကြကာ မိုက်ထုတ်လုပ်ငန်း၊ ရွှေဆိုင်လုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးလျက် မထင်မရှားနေထိုင်သွားကြကြောင်း ဆိုပါသည်။ ။

ဦးပေါ်ဦး၏ ဆွေမျိုးရင်းချာများ နှင့် ပတ်သက်၍ ဦးအောင်ကသူ၏ ကဝိသေတ္တာမဉ္ဇိသာကျမ်း အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးမှာ ထားသောစကားများ နှင့် ဘဝလွန်ခြင်းအကြောင်းစာပိုဒ်တွင် ...

‘ မိမိ၏ မယားကိုလည်းကောင်း၊ သားဖြစ်သူကိုလည်းကောင်း၊ နှမမှ ဖွားသောတူဖြစ်သူ ရေနံချောင်းမြို့စားယင်းတောဝန်ကြီးသတိုးမင်းကြီးမဟာကျော်ထင်ဘွဲ့ခံဦးတုတ်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ အပါးတော်ခေါ်၍ မှာ ခဲ့သည် မှာ ... ’

စသဖြင့် ရေးသားဖော်ပြထားသည် ကို တွေ့ရှိရ၏။ သို့သော် ဦးအောင်၏ ဖော်ပြချက်မှာ မည်မျှမှန်ကန်သည် ကို မသိရပါ။ အကယ်၍ ဦးပေါ်ဦးတွင် သားတစ်ယောက် ရှိသည် ဆိုပါလျှင် အမည်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်သည် သာ ဖြစ်၏။

ဦးပေါ်ဦး၏ နှမမှ ဖွားမြင်သူမှာ ရေနံချောင်းမြို့စားဝန်ကြီးဦးတုတ်ကြီးဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြချက်မှာ လည်း မရှင်းလင်းပါ။ ယင်း ရေနံချောင်း မြို့စားဝန်ကြီးဦးတုတ်ကြီးမှာ ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင်၏ ဖခင် ဖြစ်ပါသည်။ ။ ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင်၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်အကြောင်း မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် ၈ ဩဂုတ် ၁၈၅၃ ခုနှစ်ကပင် သိမိသူ ရွာပုလဲရွာမှ ဘုရားဒကာဦးထိုက် (ထိုစဉ် ၇၅) နှစ်နှင့် ကျောင်းဒကာဦးဘေကြီး (၆၇) နှစ်တို့ ကို မေးမြန်းမှတ်သားထားသောပုရပိုက်တစ်ဆူရှိပါသည်။ ။ ယင်းပုရပိုက်မှတ်တမ်းအရ ယင်းတောဝန်ကြီး

ဦးတုတ်ကြီး၏ အမိမှာ ဗဒုံမင်းလက်ထက် ရွှေပြည်ဝန် လက်ဝဲဝင်းမှူး ဦးတော၏ သမီး ဒေါ်တရုတ်ဖြစ်ပါသည်။ ။ ဒေါ်တရုတ်သည် ဦးမြတ်၊ ဒေါ်ရွှေခဲတို့ ၏ သား လွှတ်တော်စာရေးကြီး ဦးပိုးနှင့် စုံဖက်ရာမှ ယင်း တောဝန်ကြီး ဦးတုတ်ကြီးကို ဖွားမြင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏။

ယင်းတောဝန်ကြီး အမိ(ဒေါ်တရုတ်) မှာ ဦးအောင်ပြောသကဲ့သို့ ဦးပေါ်ဦး၏ နှမရင်းဖြစ်ပါမူ ဦးပေါ်ဦးမှာ လက်ဝဲဝင်းမှူးဦးတော၏ သား ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ။ ထို့ကြောင့် ယင်းတောဝန်ကြီးသည် ဦးပေါ်ဦးနှင့် ဆွေမျိုးရင်းချာမဟုတ်ဟူ၍ သာ မှတ်ယူရပါသည်။ ။ ဦးအောင်အနေဖြင့် ဦးပေါ်ဦး၏ သားအရင်းအမည်ကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိဘဲ တူအရင်းမဟုတ်သူ ယင်းတောဝန်ကြီး၏ အမည်ကိုသာ ထည့်သွင်းရေးသားခဲ့ခြင်းမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်နေပါသည်။ ။ ဦးအောင်၏ ဦးပေါ်ဦးလျှောက်ထုံးစာအုပ်ပါ အချက်အလက်များ နှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးချက်များကို ဤစာအုပ်တွင် သီးခြားတင်ပြထားပါသည်။ ။ ယခု ဗြိတိသျှမှတ်တမ်းပါ အချက်အလက်များကို ဆက်လက်လေ့လာကြည့်ပါမည်။

အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ အဆက်အနွယ်မှ ပေါက်ဖွားလာသူဟူ၍ မှတ်တမ်းမှတ်ရာနှင့် တကွ တွေ့ရှိရသူမှာ ဦးပေါ်ဦး၏ မြေး ဦးဖိုးကာ ဖြစ်ပါသည်။ ။ ဦးဖိုးကာသည် တောင်သူမြို့မြူနီစီပါယ်ဒုဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးသူ ဖြစ်၏။ သူသည် ၁၄ ဧပြီ ၁၈၇၄ ခုနှစ်တွင် ရေနံချောင်းမြို့၌ ဖွားမြင်ခဲ့သူ ဖြစ်၏။ မိဘများမှာ သူဌေးမင်းဦးမှီနှင့် ဒေါ်သင်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ။ ဖခင် သူဌေးဦးမှီသည် မင်းတုန်းမင်းနှင့် သီပေါမင်းတို့ လက်ထက်တွင် ‘ မဟာသောနသီရိသေဋ္ဌရာဇာ ’ ဘွဲ့ ရရှိခဲ့သူ ဖြစ်ကြောင်း ဆိုပါသည်။ ။

ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး (တတိယတွဲ) နောက်ဆ

က်တွဲစာရင်း သူဌေးသူကြွယ်များ ခေါင်းစည်းအောက်တွင် ‘ သီရိသာခ မဟာသာလ (မောင်မှုကြီး) ’ ဟူသော အမည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ။
ထို့ကြောင့် ဦးဖိုးကာ၏ ဖခင်အမည်မှာ ဦးမှုလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ။ ဘွဲ့
မည်ရည်မှာ မူ ကွဲလွဲနေပါသည်။ ။ ဝက်မစွတ်ဝန်ထောက် ဦးလတ်၏ အ
ရှေ့နေရာတော်စာရင်း (၁၈၇၉ ခု မတ်လ) ပုရပိုက်မှတ်တမ်း၌ ‘သူကြွ
ယ်ဦးမှု’ ဟု လည်းကောင်း၊ ကန်တော့ပွဲအခမ်းအနားစာရင်း (၁၈၈၄ ခု
မေလ) ပုရပိုက်မှတ်တမ်း၌ ‘ လက်ယာတော်သူကြွယ်နေရာ - ငမှုကြီး ’
ဟု လည်းကောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ။ မြန်မာဘာသာအသံထွက် ‘ မှို ’ နှ
င့် ‘ မှို ’ မှာ ကွဲပြားခြားနားလှသော်လည်း ဗြိတိသျှတို့ အဖို့ မူ ရုတ်တရ
က် ပီသစွာရွတ်ဆိုနိုင်ရန် ခဲယဉ်းပေလိမ့်မည်။

The Burma (Myanmar) Gazette 25 Aug 1928, Electaral Rolls of
the Burma (Myanmar) (European and Non-European) Constitue
ncies to the Legislative စာရင်းတွင် ...

Toungoo District

No. 84, U Po Ka-Maung Hmon-Zedan, Taungoo.

အမှတ်-၈၄၊ ဦးဖိုးကာ (ဘ)မောင်မှု - ဈေးတန်း၊ တောင်ငူ ဟူ၍ တွေ့
ရှိရ၏။ ။ ထို့ကြောင့် ဦးဖိုးကာ၏ ဖခင်အမည်မှန်မှာ ဦးမှုသာလျှင် ဖြစ်သင့်
ပေသည်။ ။

ဦးဖိုးကာ၏ ဖခင် ဦးမှုသည် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးမှ တိုက်ရိုက် ဆင်း
သက်လာသော အဆက်အနွယ်ဟု မှန်းဆရပါသည်။ ။

Who's who in Burma (Myanmar) စာအုပ်၊ စာ - ၁၁၂၊ ဦးဖိုးကာ၏

အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်းတွင် ဦးဖိုးကာအား ...

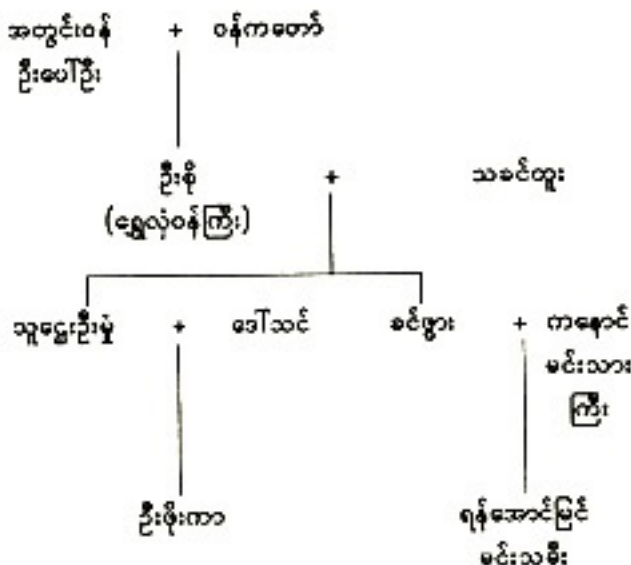
Grand son of Shwe-Lan Woon Gyi, the Minister in the region of King Tharawaddy or Shwebo Min, Ava, and of Atwinwun U Paw U, the Minister in the region of Bodaw Paya, and his successor Bagyi daw.

ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ ။ ထို့ကြောင့် ဦးဖိုးကာသည် ရွှေလှုံဝန်ကြီး (ဦးစို) နှင့် အတွင်းဝန်ဦးပေါ်ဦးတို့ ၏ မြေး ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရလေသည်။ ။ (မိခင်ဒေါ်သင်မှာ မူ ဖောင်းကားစားမောင်မောင်၏ နှမမှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာကြောင်း သီးခြားပြဆို၏။)

ဤတွင် ဦးဖိုးကာသည် ရွှေလှုံဝန်ကြီး ဦးစို၏ မြေးဖြစ်ပြီး အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ မြစ်ဖြစ်သည် ဟု မှတ်ယူရပါသည်။ ။ ရွှေလှုံဝန်ကြီး ဦးစိုမှာ ၂၀ စက်တင်ဘာ ၁၇၈၉ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သူဖြစ်ပြီး ဦးပေါ်ဦးနှင့် အသက် (၂၉) နှစ်ကွာပါသည်။ ။ ဤအယူအဆ မှန်ကန်ခဲ့လျှင် ဦးစိုသည် ဦးပေါ်ဦး၏ သားဖြစ်ကြောင်း မှတ်ယူနိုင်၏။ ။ မင်းကျော်ရာဇာ၏ ဝန်ကြီးမှူးကြီးများ ပုရပိုက်မှတ်တမ်းတွင် ဦးစို၏ ဖခင်အမည်ကို ဦးဘော်ဟု ပြဆိုပါသည်။ ။ ဤအမည်မှာ ဦးပေါ် (ဦး) အမည်နှင့် နီးစပ်မှုရှိပါသည်။ ။ ဦးဘော်၏ ရာထူးကိုမူ အိမ်ရှေ့ရုံးစာရေးဟု ဖော်ပြထားပေရာ အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦးသာဖြစ်ခဲ့ပါမူ နာခံတော်ရာ ထူးနှင့် အမှုထမ်းရွက်ခဲ့ခြင်းမဟုတ်ဘဲ အိမ်ရှေ့ရုံးစာရေးအဖြစ်သာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည် ဟု ပြင်ဆင်မှတ်သားကြပေလိမ့်မည်။ သို့တည်းမဟုတ် ရွှေလှုံဝန်ကြီးကတော် သခင်ထူးသည် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ သမီး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

သို့ဖြင့် အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ မျိုးနွယ်ဇယားကို အောက်ပါအတိုင်း

ရေးဆွဲနိုင်မည်ထင်ပါသည်။

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ (ဤဇယားမှန်ကန်မှုမရှိပါက အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦး၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်မှ ပေါက်ဖွားလာကြသူများ အနေဖြင့် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ပေးကြပါရန် အနူးအညွတ်မေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။)

အမတ်ကြီး၏ ဆွေမျိုးသားချင်းများ ထဲတွင် မြေဒူးဆရာတော် ရှင်နန္ဒာမညှံကိုလည်း ထည့်သွင်းနိုင်ပါသည်။ ဆရာတော်သည် ရွှေဘိုခရိုင် တန့်ဆည်မြို့နယ် (ရှေးခေတ်အခါက မြေဒူးတိုက်အဝင်) အင်တိုင်းရွာဇာတိ ဖြစ်၏။ စာပေကျမ်းတတ် အကျော်အမော်တစ်ပါးဖြစ်ပြီး အမတ်ကြီးဦးပေါ်ဦးနှင့် ညီအစ်ကိုဝမ်းကွဲ တော်စပ်ကြောင်း ဆိုပါသည်။ ဆရာတော်သည် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်မှ သာယာဝတီမင်းလက်ထက်တိုင် သက်တော်ထင်ရှားသိမိခဲ့သူ ဖြစ်၏။ အင်တိုင်းရွာ ပင်လည်ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်ခဲ့သည်။

